

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

DOM
2017-11-30
Stockholm

Mål nr
M 9917-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-11-02 i mål nr M 2496-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Energimarknadsinspektionen

Motpart

Vattenfall Eldistribution AB

Ombud:

TK

SAKEN

Nätkoncession för linje för en befintlig 130 kV luftledning mellan Porjus och Gällivare i Jokkmokks och Gällivare kommuner

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1368437

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Energimarknadsinspektionen har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa Energimarknadsinspektionens beslut att avslå ansökan.

Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) har bestritt ändring.

UTVECKLAN AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Energimarknadsinspektionen har vidhållit vad som anförts i tidigare instanser och tillagt i huvudsak följande: Vattenfall har som sökande att visa att miljöbalkens krav på miljöhänsyn är uppfyllda. Energimarknadsinspektionen å sin sida ska se till att ett ärende blir tillräckligt utrett. Vattenfall har trots Energimarknadsinspektionens begäran och tydliga påminnelse, inte kommit in med den information som bedömts vara nödvändig för utredningen. Energimarknadsinspektionen kan i det läget inte meddela nätkoncession.

Energimarknadsinspektionen kan inte utifrån generella beskrivningar av att hänsyn kommer att tas, eller utifrån beskrivningar av förekommande värden, dra slutsatsen att Vattenfall kommer att ta tillräcklig hänsyn till de intressen som ledningen och underhållet av den påverkar. Det är Vattenfall som måste visa att sådana hänsyn kommer att tas, inte bara att det finns värden som påverkas. Vattenfall hade på ett konkret och tydligt sätt behövt beskriva hur hänsyn kommer att tas och särskilt vad underhålls- och reparationsarbeten innebär för intressena.

De tre villkor som Vattenfall nu föreslagit är av ett slag som ofta förekommer i beslut om nätkoncession för ledningar särskilt i norra Sverige. Vad gäller påverkan som orsakas av ledningsunderhåll kan dessa villkor vara lämpliga. Villkoren är delvis lika några av de villkor som länsstyrelsen har föreslagit och som Vattenfall trots Energimarknadsinspektionens tydliga uppmaningar inte kommenterat behovet av. Vad gäller behovet av särskilda hänsyn vid körning på våtmarker, påverkan på fåglar av själva

ledningen, påverkan på friluftsliv och kulturmiljö liksom beskrivning av metoder för att minska den påverkan är utredningen fortfarande otillräcklig.

Energimarknadsinspektionen delar inte Vattenfalls uppfattning att inget särskilt villkor behövs av hänsyn till Natura 2000-området eller att påverkan på sådana helt hanteras genom tillståndsplikten i 7 kap. 28 a § miljöbalken. Energimarknadsinspektionen kan inte meddela nätkoncession om myndigheten bedömer att ett sådant särskilt tillstånd krävs, utan då måste Vattenfall först ha ett sådant. Det är därför mycket viktigt att Energimarknadsinspektionen säkerställer att verksamheten, vilken inbegriper underhållsåtgärder, inte kan komma att ha en sådan betydande påverkan på ett Natura 2000-område att särskilt tillstånd ska krävas. Det kan vidare vara så att Energimarknadsinspektionen bedömer att ett särskilt tillstånd skulle vara nödvändigt men att Energimarknadsinspektionen kan förena beslutet om nätkoncession med villkor enligt 2 kap. 11 § ellagen som gör att ett särskilt tillstånd för påverkan på Natura 2000-områden inte behövs. I brist på tillräcklig information om saken går detta dock inte att avgöra.

Energimarknadsinspektionen kan inte utläsa av mark- och miljödomstolens dom hur Vattenfall kan ha visat att ledningen ska meddelas nätkoncession, när det samtidigt ska krävas särskilda villkor för att verksamheten ska kunna tillåtas. Energimarknadsinspektionen kan inte förena ett beslut om nätkoncession med de villkor som behövs eftersom Vattenfall inte redogjort för hur verksamheten och underhållet kommer att påverka berörda intressen.

Vattenfall har hänvisat till vad som anförts i tidigare instanser och tillagt i huvudsak följande: Genom sin ansökan, miljökonsekvensbeskrivningen och övriga handlingar i ärendet har bolaget visat att ledningen i befintlig sträckning och befintligt utförande uppfyller kraven i 2 kap. miljöbalken samt övriga krav som ställs för att beviljas förlängd nätkoncession. Då Vattenfall i alla relevanta avseenden och i tillräcklig omfattning beskrivit hur verksamheten uppfyller miljöbalkens krav har Energimarknadsinspektionen den information som behövs för att föreskriva villkor för koncessionen. Vattenfall bedömde att det inte var nödvändigt att komplettera ärendet hos Energimarknadsinspektionen. Vattenfall förbisåg dock att meddela inspektionen om detta, vilket naturligtvis borde ha gjorts.

I miljökonsekvensbeskrivningen ges konkreta exempel på försiktighetsåtgärder som Vattenfall avser att vidta vid underhållet av ledningen. Därutöver kommer Vattenfall givetvis att följa gällande miljölagstiftning och annan relevant lagstiftning vid underhållet av ledningen. Vattenfall samråder t.ex. med länsstyrelsen inför större underhållsåtgärder som kan komma att väsentligen ändra naturmiljön eller beröra en forn- eller övrig kulturhistorisk lämning och länsstyrelsen kan då föreskriva att Vattenfall ska vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på natur- eller kulturmiljön.

Det bör än en gång påtalas att det är i samrådet som miljökonsekvensbeskrivningens inriktning och omfattning avgörs och att det kan anmärkas att länsstyrelsen i aktuellt fall har beslutat att ledningen inte kan anses medföra betydande miljöpåverkan.

Vad gäller frågan om verksamhetens påverkan på naturmiljön har Vattenfall bland annat identifierat att ledningen passerar delar av Stubba naturreservat samt i utkanten av Muddus nationalpark, och att dessa områden är utpekade som riksintressen och ingår i nätverket Natura 2000. Vattenfall har i avsnittet beskrivit vilka särskilda värdefulla intressen som finns inom dessa områden. Vattenfall har också identifierat och beskrivit att vattendrag, våt- och myrmarker, samt sumpskog påverkas av ledningen och verksamheten. Vattenfall har således identifierat och beskrivit de värdefulla naturmiljöerna och vilken påverkan ledningen och verksamheten har på dessa naturmiljöer.

Om det kommer att krävas tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken vid underhållsåtgärder inom Natura 2000-områden är detta något som Vattenfall har att följa. Det står Energimarknadsinspektionen fritt att föreskriva ett villkor med hänsyn till Natura 2000-områdena om det anses nödvändigt för att skydda miljön från skador och olägenheter. Vattenfall anser liksom länsstyrelsen att det nu inte krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken eftersom det rör sig om en befintlig ledning som har funnits på platsen och varit i drift i nästan 40 år. Vad gäller framtida underhåll i övriga miljöer har Vattenfall i ansökan åtagit sig att vidta försiktighetsåtgärder vid underhåll och har även i övrigt att följa det miljörättsliga regelverket.

Vattenfall har beträffande kulturmiljön beskrivit att ledningen passerar ett område vid Peltovaara/Abborrträsket som ingår i kommunens kulturmiljöprogram, att det i Peltovaara finns en timrad turiststuga uppförd på 1800-talet som är en av de äldsta bevarade turiststugorna i Norrbotten, att det inom området finns en snitslad turistväg med särskilt kulturvärde, att det inom området finns samiska härdar m.m. Vattenfall har vidare identifierat de fornlämningar som finns i området. Vattenfall anser att miljökonsekvensbeskrivningen på ett tillräckligt tydligt sätt beskriver kulturmiljöerna och att man utifrån denna beskrivning kan dra slutsatsen att Vattenfall kommer att ta hänsyn till dessa vid underhållsarbeten.

Ledningen går i utkanten av Muddus nationalpark, vilken är av riksintresse för friluftsliv. En kraftledning kan uppfattas som störande för naturupplevelsen. Ljud som uppstår kring kraftledningar kan också upplevas som störande. Dock finns även positiva konsekvenser av kraftledningar. Naturen kring ledningen är, genom det utbredda vägnätet och de vanligt förekommande skogsbilvägarna relativt lättillgänglig för allmänheten. Kraftledningsgator kan även fungera som riktmärken i landskapet eller som transportleder för t.ex. skidåkning. Det är således i första hand ledningen i sig som kan beröra friluftslivetintresset och inte framtida underhållsåtgärder. Vattenfall anser inte att ledningens påverkan på friluftslivet är av den omfattningen att detta förhållande ska vara avgörande för om koncession ska meddelas.

Utifrån den praxis som finns föreslår Vattenfall att Energimarknadsinspektionen förenar aktuell nätkoncession med följande villkor.

- 1. Verksamheten ska utöver vad som anges i detta beslut bedrivas i huvudsak i enlighet med vad Vattenfall har angivit i ansökan med bilagor eller i övrigt åtagit sig i ärendet.*
- 2. Planerade eller icke-brådskande underhålls- och reparationsåtgärder vilka kräver markgående maskiner eller helikopter ska undvikas under perioden den 1 maj till och med den 31 juli.*
- 3. Vid passage av vattendrag ska tillfälliga eller permanenta broar användas. Körning i vattendrag eller på stränder får endast ske om det är tekniskt eller*

miljömässigt motiverat eller vid akuta situationer. Vid sådan körning ska naturmiljön skyddas genom utläggande av t.ex. virke eller ris. När arbetet är klart ska tillfälliga broar och utlagt skydd avlägsnas. Träd och buskar ska i möjligaste mån stå kvar i vattenbryn.

Vattenfall motsätter sig inte att Energimarknadsinspektionen föreskriver ytterligare villkor om detta anses nödvändigt för att skydda t.ex. miljön från skador och olägenheter och villkoren är skäliga.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

För att få bygga och använda en elektrisk starkströmsledning krävs tillstånd, s.k. nätkoncession. En nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs, se 2 kap. 11 § ellagen (1997:857). Villkor kan ställas upp av olika skäl, bland annat för att skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter samt för att främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser. I nyare koncessionsbeslut finns det ofta ett allmänt villkor, där det framgår att verksamheten ska bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har åtagit sig i ärendet.

Energimarknadsinspektionen prövar bl.a. frågor om nätkoncession och utövar tillsyn över de villkor som har meddelats i koncessionsbeslutet. Ett koncessionsbeslut kan avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning, nätkoncession för linje, eller ett ledningsnät inom ett visst område, nätkoncession för område.

Vid prövning av nätkoncession för linje ska bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas och en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i ansökan, se 2 kap. 8 a § ellagen.

Miljöbalken och ellagen gäller parallellt och ett beslut om koncession enligt ellagen har inte rättskraft i förhållande till reglerna i miljöbalken. Det innebär att ett beslut enligt ellagen inte påverkar prövningar enligt miljöbalken och att tillsynsmyndigheterna med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken kan meddela förelägganden och förbud även om Energimarknadsinspektionen har godtagit vissa förhållanden vid sin

prövning (jämför bl.a. prop. 1997/98:90 s. 147, 150 f och 200). Åtgärder som vidtas i anslutning till starkströmsledningar kan också utlösa tillstånds- eller dispensansökningar enligt miljöbalken eller dess följdlagstiftning och det kan föreligga en skyldighet för verksamhetsutövaren att samråda med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken inför sådana åtgärder som inte är tillstånds- eller anmälningsskyldiga, t.ex. en planerad röjning av en ledningssträcka men även inför vissa planerade punktinsatser. Samrådet sker för att klargöra hur de planerade åtgärderna kan antas inverka på miljön och hur de kan anpassas till miljöbalkens krav, bl.a. hänsynsreglerna i 2 kap. Länsstyrelsen kan efter samrådet meddela förelägganden och förbud till naturmiljöns skydd.

Det krävs dessutom tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett s.k. Natura 2000-område enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Om en art som omfattas av fridlysningsbestämmelserna i artskydds-förordningen (2007:845) påverkas krävs dispens för att få vidta åtgärder som strider mot förbuden i förordningen.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Energimarknadsinspektionen har bedömt att miljökonsekvensbeskrivningen i och för sig är tillräcklig, men att tillstånd inte kan ges eftersom Vattenfall inte på ett tillräckligt tydligt sätt har beskrivit hur ledningen i befintlig sträckning och underhållet av den uppfyller miljöbalkens krav på hänsyn till de intressen som berörs.

Koncessionsprövningen är främst inriktad på lokaliseringen av ledningen och dess huvudsakliga utformning. I detta fall är det fråga om förlängd koncession för en befintlig luftledning. Lokaliseringen och den huvudsakliga utformningen av ledningen är inte ifrågasatt och någon särskilt omfattande utredning i dessa frågor har uppenbarligen inte heller Energimarknadsinspektionen ansett nödvändig då miljökonsekvensbeskrivningen har godkänts. Det ställs inte nu, inför koncessionsprövningen för den befintliga ledningen, krav på tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna.

Det är inte möjligt att nu förutse omfattning och inriktning av de underhållsåtgärder som kan komma att aktualiseras under den sökta koncessionstiden. Eftersom sträckningen berör värdefulla natur- och kulturmiljöer inom och utom Natura 2000-områden måste Vattenfall inför varje underhållsåtgärd bedöma om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs samt om någon dispens måste sökas eller anmälan göras enligt reglerna i miljöbalken och därtill hörande följdlagstiftning.

Eftersom själva miljöprovningen av dessa underhållsåtgärder inte ska ske i koncessionsbeslutet, utan i eventuella kommande provningar, är inte kravet på utredning nu lika stort som vid de kommande provningarna. Däremot måste utredningen och Vattenfalls uppgifter och åtaganden vara så detaljerade och av sådan omfattning att det är möjligt att ge tillstånd till ledningen med den aktuella lokaliseringen och huvudsakliga utformningen samt att föreskriva ett allmänt villkor. De uppgifter som länsstyrelsen har efterfrågat i samrådet från 2009 bör därmed finnas. I miljökonsekvensbeskrivningen från 2010 finns en redogörelse för dessa uppgifter, även om det i vissa delar är mycket översiktligt redovisat.

Mark- och miljööverdomstolen, som noterar att handläggningstiden i detta ärende hos Energimarknadsinspektionen har varit anmärkningsvärt lång, konstaterar att utredningen i vart fall nu, genom Vattenfalls kompletteringar i målet, får anses vara av tillräcklig omfattning för den nu aktuella koncessionsprovningen och koncession bör kunna meddelas. Mark- och miljödomstolens dom ska därför fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården samt hovrättsråden Hans Nyman och Christina Ericson, referent.

Fördragande har varit Linda Ålander

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-11-02
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 2496-16

KLAGANDE

Vattenfall Eldistribution AB

Ombud: MH

MOTPART

Energimarknadsinspektionen

ÖVERKLAGAT BESLUT

Energimarknadsinspektionens beslut den 22 mars 2016 i ärende nr 2010-102756, se [domsbilaga 1](#)

SAKEN

Nätkoncession för linje för en befintlig 130 kV luftledning mellan Porjus och Gällivare i Jokkmokks och Gällivare kommuner

DOMSLUT

Med undanröjande av det överklagade beslutet återförvisar mark- och miljödomstolen ärendet till Energimarknadsinspektionen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 474590

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Energimarknadsinspektionen (Ei) beslutade den 22 mars 2016 dels att avslå ansökan från Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) om nätkoncession för linje för en befintlig luftledning med 130 kV nominell systemspänning från Porjus till Gällivare i Jokkmokks och Gällivare kommuner i Norrbottens län, dels att miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Vattenfall har överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Vattenfall har yrkat i första hand att domstolen ska meddela bolaget nätkoncession enligt ansökan och i andra hand att domstolen ska meddela nätkoncession samt återförvisa ärendet till Ei för fastställande av villkor för koncessionen.

Vattenfall har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Vattenfall har i ansökan visat att ledningen i befintlig sträckning och befintligt utförande uppfyller kraven i 2 kap. miljöbalken. Förutsättningar finns således att meddela koncession i enlighet med Vattenfalls ansökan. Om domstolen inte skulle anse att det finns förutsättningar att bevilja koncession utan att föreskriva särskilda villkor för koncessionen är det i vart fall en tillräcklig åtgärd att återförvisa ärendet till Ei för fastställande av nödvändiga villkor för koncessionen.

Den aktuella ledningen, en 130 kV-ledning mellan Porjus och Gällivare, är totalt 42,6 km lång och byggdes 1978. Ledningen löper under hela sin sträckning parallellt med andra kraftledningar (två andra 130 kV-ledningar och en av Svenska Kraftnäts 400 kV-ledningar). Kraftledningen löper i utkanten av Muddus nationalpark och genom Stubba naturreservat. Dessa områden är utpekade som riksintressen för naturvård och friluftsliv. Ledningen löper också genom ett område där det finns ett antal fornlämningar som ingår i Gällivare kommuns kulturmiljöprogram. Ledningen korsar också områden som är viktiga för rennäringen och som är utpekade som riksintressen. Den 2 februari 2009 ansökte

Vattenfall om förnyad koncession för den befintliga ledningen och begärde att den nya koncessionen skulle gälla tills vidare. Erforderligt samråd har genomförts och en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats.

I Ei:s beslut gjorde Ei bedömningen att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken men att Vattenfall inte på ett tillräckligt tydligt sätt beskrivit hur ledningen i befintlig sträckning och underhållet av den uppfyller miljöbalkens krav på hänsyn till olika intressen, såsom hänsyn till fornlämningar vid underhållsåtgärder, hänsyn till kulturmiljöer och värdefulla naturmiljöer, vilken påverkan ledningens existens har på friluftsliv och kulturmiljö samt vilka skydds- och försiktighetsåtgärder som Vattenfall avser vidta för att undvika påverkan på andra intressen än de som rör våtmarker och vattendrag. Vattenfall delar inte Ei:s uppfattning att miljökonsekvensbeskrivningen inte på ett tillräckligt tydligt sätt skulle beskriva ledningens påverkan på de aktuella intressena. I samband med det genomförda samrådet beslutade länsstyrelsen att ledningen inte kunde antas medföra betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen har under Ei:s handläggning av ärendet inkommit med yttrande över Vattenfalls ansökan och gjort gällande att miljökonsekvensbeskrivningen inte är tillräcklig, att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras med beskrivning över bland annat hur hänsyn ska tas till värdefulla naturmiljöer och fornlämningar vid drift- och underhållsåtgärder samt med uppgifter om vilka magnetfältsnivåer som finns vid bostäder och andra byggnader där människor kan uppehålla sig. Länsstyrelsen anmärkte även på att det inte framgår att samråd enligt kulturmiljölagen ska genomföras för skydd av fornlämningar. Vattenfall gjorde under handläggningen bedömningen att någon komplettering inte var nödvändig eftersom tillräckligt med information redan fanns i miljökonsekvensbeskrivningen och att vissa av de omständigheter som länsstyrelsen anmärkte på redan följer av tvingande lag. Av förbiseende meddelade Vattenfall inte Ei sin inställning. Att Vattenfall inte besvarat länsstyrelsens yttrande synes vara den reella anledningen till att ansökan avslogs.

Verksamhetens påverkan på natur- och kulturmiljö finns beskriven främst i avsnitten 6.4-6.5 i miljökonsekvensbeskrivningen. Vad gäller frågan om hur

verksamheten påverkar naturmiljöer har Vattenfall i avsnitt 6.4 bland annat identifierat att ledningen passerar delar av Stubba naturreservat samt i utkanten av Muddus nationalpark och att dessa områden är utpekade som riksintressen och ingår i begreppet Natura 2000 eftersom det i området finns arter och naturtyper som finns med i art- och habitatdirektivet. Vattenfall har i avsnittet beskrivit vilka särskilda värdefulla intressen som finns inom dessa områden. I avsnittet har Vattenfall också identifierat och beskrivit att vattendrag, våt- och myrmarker samt sumpskog påverkas av ledningen och verksamheten. I avsnitt 6.4.1 har konsekvenserna för dessa naturmiljöer beskrivits. Utifrån vad som anförts ovan och i nämnda avsnitt är det tydligt att Vattenfall har identifierat och beskrivit de värdefulla naturmiljöerna och också har beskrivit vilken påverkan ledningen och verksamheten kan få på dessa naturmiljöer. Såvitt kan utläsas ur Ei:s beslut är det främst de framtida underhållsåtgärdernas påverkan på miljöerna som anses vara otillräckligt beskrivna. Om det kommer att krävas tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken vid underhållsåtgärder inom Natura 2000-skyddade områden så är det naturligtvis något som Vattenfall har att följa. Att Vattenfall inte angett detta i miljökonsekvensbeskrivningen saknar betydelse i sammanhanget. Vad gäller framtida underhåll i övriga miljöer har Vattenfall i ansökan åtagit sig att vidta försiktighetsåtgärder vid underhållet och har även i övrigt att följa det miljörettsliga regelverket. Vattenfall har genom det underhåll som bolaget utfört sedan ledningen byggdes visat att man har erforderlig kunskap, erfarenhet och rutin för att utföra underhållsåtgärder på ett lämpligt sätt som inte skadar naturmiljöerna och för att även i övrigt följa det miljörettsliga regelverket såvitt gäller samrådsskyldighet, tillstånd m.m. Vattenfall anser att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som ställs enligt ellagen och miljöbalken och att det saknas skäl att avslå ansökan på denna grund.

Verksamhetens påverkan på kulturmiljöer behandlas i avsnitt 6.5 i miljökonsekvensbeskrivningen. Vattenfall har i nämnda avsnitt beskrivit att ledningen passerar ett område vid Peltovaara/Abborrträsket som ingår i kommunens kulturmiljöprogram, att det i Peltovaara finns en timrad turiststuga uppförd på 1800-talet som är en av de äldsta bevarade turiststugorna i Norrbotten, att det inom området finns en snitslad turistväg med särskilt kulturvärde och att det inom

området finns samiska härdar m.m. Vattenfall har vidare identifierat de fornlämningar som finns i området. I avsnitt 6.5.1 beskrivs vilka konsekvenser verksamheten kan få på de identifierade kulturmiljöerna. Vattenfall har således identifierat och beskrivit de särskilt värdefulla kulturmiljöer som påverkas av ledningen och av verksamheten i övrigt och kommer naturligtvis att ta hänsyn till dessa miljöer vid underhållet av ledningen. Länsstyrelsen har kritiserat miljökonsekvensbeskrivningen eftersom det av denna inte framgår att eller hur samråd enligt kulturmiljölagen ska ske. Enligt 10 § kulturmiljölagen har Vattenfall en skyldighet att samråda med länsstyrelsen om det ska genomföras en åtgärd som kan beröra en fornlämning. Det är inte något som behöver anges i en miljökonsekvensbeskrivning utan följer direkt av lagen. Vattenfall har visat, genom det underhåll som bolaget utfört sedan ledningen byggdes och genom att man i miljökonsekvensbeskrivningen identifierat de värdefulla kulturmiljöer som finns i området, att man har erforderlig kunskap, erfarenhet och rutin för att utföra underhållsåtgärder på ett lämpligt sätt och för att även i övrigt följa gällande regelverk. Vattenfall anser att miljökonsekvensbeskrivningen på ett tillräckligt tydligt sätt beskriver kulturmiljöerna och att man utifrån denna beskrivning kan dra slutsatsen att Vattenfall kommer att ta hänsyn till dessa vid underhållsarbeten. Det saknas således skäl att avslå ansökan även på denna grund.

Ei har också i sitt beslut angett att det från informationen i ansökan kan antas att friluftslivet påverkas på ett negativt sätt. Huruvida Ei har lagt denna omständighet till grund för sitt beslut att avslå ansökan är dock oklart. Länsstyrelsen har inte anmärkt på det. Ledningens påverkan på friluftslivet beskrivs i avsnitt 6.6 i miljökonsekvensbeskrivningen. I avsnittet har identifierats att ledningen går i utkanten av Muddus nationalpark, vilken är av riksintresse för friluftsliv, och att en kraftledning kan uppfattas som störande för naturupplevelsen, bland annat genom att kraftledningarna stör intrycket i naturen vilket oftast är syftet med rekreation och friluftsliv. Ljud som uppstår kring kraftledningar kan också upplevas som störande och obehagligt. Dock finns även positiva konsekvenser av kraftledningar. Naturen kring ledningen är genom det utbredda vägnätet och de vanligt förekommande skogsbilvägarna relativt lättillgänglig för allmänheten. Det medför att det rörliga

friluftslivet med t.ex. bär- och svamplockning är vanligt längs kraftledningen. Kraftledningsgator kan även fungera som riktmärken i landskapet att orientera efter eller som transportled för t.ex. skidåkning. Det är således i första hand ledningen i sig som kan beröra friluftshintresset och inte framtida underhållsåtgärder. I sammanhanget måste man ta hänsyn till att det rör sig om en befintlig ledning som funnits på platsen sedan lång tid, att ledningen enbart berör riksintressets utkanter samt att ledningen löper parallellt med andra kraftledningar som också i motsvarande grad påverkar friluftslivet. Den möjliga negativa påverkan på friluftshintresset som ledningen medför uppvägs i vart fall till viss del av att ledningen i sig också möjliggör för friluftsliv som annars inte hade varit möjligt. Vattenfall anser inte att ledningens påverkan på friluftslivet är av den omfattningen att detta förhållande ska vara avgörande för om koncession ska meddelas.

Länsstyrelsen har under handläggningen även anmärkt på att beskrivningen av magnetfältet är otillräcklig i ansökan. Ei har dock inte anmärkt på det i sitt beslut. Magnetfältet har beskrivits i avsnitt 5.1 i miljökonsekvensbeskrivningen. Av denna beskrivning framgår att det endast finns ett bostadshus inom 100 meter från ledningen och att magnetfältet vid detta hus uppskattas till 1 μT . Det har vidare beskrivits att det beräknade magnetfältet är cirka 2,3 μT rakt under ledningen. På 50 meters avstånd från ledningens mitt är det beräknade magnetfältet cirka 0,7 μT åt väster och cirka 1,8 μT åt öster. Magnetfältet kring ledningen påverkas även av parallella ledningar, främst Svenska kraftnäts 400 kV-ledning. Denna beskrivning torde vara mer än tillräcklig och visar att magnetfältet runt ledningen inte påverkar bostäder i området i någon större omfattning.

Det är således Vattenfalls uppfattning att miljökonsekvensbeskrivningen tillräckligt tydligt identifierar och beskriver de intressen som påverkas av ledningen och av framtida underhållsåtgärder. Det måste i sammanhanget beaktas att det rör sig om en ledning som funnits på platsen och varit i drift i 38 år och att den främsta påverkan skedde i samband med att ledningen byggdes. Påverkan på intressena är inte av sådan omfattning att det skulle vara motiverat att flytta ledningen, något som Ei uppenbarligen inte heller har ansett. Ledningen löper dessutom parallellt med

andra kraftledningarna, som också påverkar de aktuella intressena. Vid framtida underhållsåtgärder har Vattenfall att följa gällande miljörättsligt regelverk. Vattenfall har historiskt visat att man har erforderlig kunskap, erfarenhet och rutiner för att genomföra underhåll där hänsyn tas till de aktuella intressena och till det miljörättsliga regelverket. Att Vattenfall under handläggningen inte har bemött länsstyrelsens yttrande ska rimligen inte påverka bedömningen eftersom Vattenfall i miljökonsekvensbeskrivningen och i ansökan har beskrivit och identifierat de motstående intressena och ledningens påverkan samt förklarat att försiktighetsåtgärder ska vidtas vid underhållet. Om Ei anser att det finns något särskilt intresse som motiverar ett uttryckligt villkor i koncessionsbeslutet, hade Ei istället för att avslå ansökan bort förena ett tillståndsbeslut med ett sådant villkor.

Ei har bestritt överklagandet och har till stöd för sin talan hänvisat till vad som framgår av dess beslut samt i huvudsak anfört följande.

Det framgår tydligt av Ei:s beslut att orsaken till att Ei inte kunde meddela nätkoncession var att Vattenfall inte bemötte länsstyrelsens yttrande och inte inkom med begärd komplettering. När Vattenfall inte inkom med den information som Ei behövde och begärde hade Ei inte tillräcklig information för att kunna bevilja nätkoncession. Även om Vattenfall hade meddelat Ei att bolaget inte avsåg att komma in med någon vidare information skulle Ei ha avslagit ansökan. Däremot hade Ei kanske kunnat medge Vattenfall anstånd med att ta fram informationen om Vattenfall hade begärt det. Det var alltså inte Vattenfalls ickesvar i sig som var orsaken till avslagsbeslutet utan att Vattenfall inte visat att ledningsverksamheten uppfyller de krav som ställs i 2 kap. miljöbalken. Av detta skäl vore det inte meningsfullt att återförvisa ärendet till Ei för att förena nätkoncessionen med villkor. Ei har fortfarande inte tillräcklig information om verksamheten för att kunna formulera några villkor som skulle göra att ledningen med säkerhet blev förenlig med miljöbalkens allmänna hänsynsregler och Vattenfall har till domstolen nu förklarat sig ovilligt att komma in med ytterligare handlingar. Om Vattenfall inte vill komma in med fler uppgifter inom ramen för ett pågående ärende saknas förutsättningar och anledning för Ei att fortsätta handläggningen.

Ei delar Vattenfalls uppfattning att samrådsskyldigheten enligt kulturmiljölagen inte nödvändigtvis behöver beskrivas i en miljökonsekvensbeskrivning. Däremot måste miljökonsekvensbeskrivningen möjliggöra för tillståndsmyndigheten att göra en samlad bedömning av verksamhetens miljöpåverkan, vilket innefattar påverkan på kulturmiljövärden såsom kulturhistoriska lämningar. Ei har visserligen kunnat få en bild av den huvudsakliga miljöpåverkan som ledningen och dess underhåll orsakar. I brist på bemötande av länsstyrelsens utförliga och kritiska yttrande med förslag på särskilda försiktighetsåtgärder och beskrivning av miljöpåverkan och i avsaknad av de kompletterande uppgifter som Ei bett om har dock Ei inte kunnat se hur ledningens jämförelsevis stora miljöpåverkan eller risk för miljöpåverkan kan accepteras utifrån miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I ljuset av försiktighetsprincipen och bevisbörderegeln i miljöbalken är Ei i ett sådant läge förhindrat att bevilja nätkoncession. Att Ei inte meddelade nätkoncession behöver emellertid inte betyda att ledningen inte skulle kunna beviljas koncession i befintlig sträckning och i befintligt utförande. Det är dock Vattenfall som måste visa att ledningen inte medför en oacceptabelt stor negativ miljöpåverkan eller att den stora miljöpåverkan kan begränsas eller undvikas med hjälp av väl utredda och beskrivna försiktighetsåtgärder. De försiktighetsåtgärder som Vattenfall åtagit sig att vidta i ansökan täcker bara en liten del av den miljöpåverkan som ledningen medför. Vattenfall har anfört att det inte framgår av det överklagade beslutet om påverkan på friluftslivet varit en av grunderna för avslag. Av beslutet framgår dock att påverkan på friluftsliv och kulturmiljö varit särskilt viktiga för beslutet.

Vattenfall anför vidare att ledningen går parallellt med tre andra ledningar och att ledningen funnits på samma plats en lång tid. Att ledningen går parallellt med andra ledningar som rimligtvis har en likartad påverkan på berörda intressen gör inte att Vattenfall i lägre utsträckning måste visa att Vattenfalls ledning ska beviljas nätkoncession i sträckningen. Däremot tar Ei hänsyn till de kumulativa negativa effekterna av att flera ledningar förekommer på samma plats, liksom i samma grad till de fördelar det medför att samförlägga ledningar. Att de parallellgående ledningarna har gällande nätkoncessioner kan dock inte i och för sig få påverka Ei:s prövning av nätkoncession, eftersom det skulle innebära att parallellgående

ledningar alltid kunde låsa varandras tillståndsprövningar genom att ha överlappande giltighetstider. Så länge den ena av två parallellgående ledningar har ett gällande tillstånd skulle den andra ledningen antas vara lämpligt lokaliserad och utförd tack vare samförläggning och för att den andra ledningen fått nätkoncession, trots att omständigheter, lagstiftning och förutsättningar kan ha förändrats sedan den första ledningen fick sitt senaste tillstånd. Inte heller att ledningen funnits i befintlig sträckning en längre tid är något som talar för dess lämplighet. De krav på miljöhänsyn som ställs på verksamhetsutövare har succesivt blivit strängare över tid vilket i synnerhet gäller för prövning av nätkoncession för befintliga ledningar där prövningens omfattning var mycket begränsad fram till miljöbalkens ikraftträdande. En ledning som ansågs vara lämplig med hänsyn till framför allt äldre samhällsekonomiska överväganden när den anlades orsakar kanske oacceptabelt stor negativ miljöpåverkan vilket med dagens större kunskapsnivå innebär att ledningen måste få en annan sträckning eller ett annat utförande. Den negativa miljöpåverkan som ledningen orsakar ska bekostas av verksamhetsutövaren och inte av samhället eller av framtida generationer.

Ei har inte lagt någon avgörande vikt vid att ett bostadshus utsätts för ett magnetfält om 1 mikrotlesla. Skälet är att det är osannolikt att Vattenfall skulle kunna genomföra några åtgärder på sin ledning som sänkte magnetfältsnivån på något betydelsefullt sätt med hänsyn till de parallellgående ledningarna.

Vattenfall har bemött Ei:s yttrande i huvudsak enligt följande. Det är oklart på vilket sätt Ei menar att Vattenfalls ledningsverksamhet inte uppfyller de krav som ställs i 2 kap. miljöbalken eftersom Ei uttryckt sig i så allmänna ordalag. Ei nämner dock i sitt yttrande att de försiktighetsmått som Vattenfall åtagit sig att vidta i ansökan bara täcker en liten del av den miljöpåverkan som ledningen medför och Ei vidhåller bland annat att man anser att påverkan på friluftslivet varit otillräckligt beskrivet och att detta varit en av de faktorer som har varit särskilt viktiga för beslutet. Vattenfall vidhåller att miljökonsekvensbeskrivningen tillräckligt tydligt identifierar och beskriver de intressen som påverkas av ledningen och framtida underhållsåtgärder. Det är förvånande att Ei menar att beskrivningen av påverkan på

det rörliga friluftslivet är otillräcklig och att det är en omständighet som lagts till grund för beslutet eftersom påverkan på det rörliga friluftslivet inte har varit en fråga som sakägare eller remissinstanser lyft fram. Länsstyrelsen har ställt krav på försiktighetsmått beträffande bland annat kulturmiljön men har inte lyft fram ledningens påverkan på friluftslivet. Som anförts beskrivs ledningens påverkan på friluftslivet i miljökonsekvensbeskrivningen. Den beskrivningen måste anses tillräcklig. Ledningens påverkan på friluftslivet är inte heller av den omfattningen att det kan vara avgörande för om koncession ska meddelas. Ei tycks mena att det faktum att ledningen befunnit sig i befintlig sträckning under lång tid inte är något som i sig talar för dess lämplighet. Ei tycks därmed helt bortse från det uppenbara att det innebär miljömässiga och ekonomiska fördelar att fortsätta att nyttja en befintlig och fungerande ledning istället för att riva denna och uppföra en ny ledning i obruten mark. Vattenfall måste anses ha presenterat tillräcklig information om verksamheten för att Ei ska kunna fatta beslut om koncession och eventuellt förena denna med lämpliga villkor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Jokkmokks kommun och Gällivare kommun har beretts tillfälle att yttra sig över Vattenfalls överklagande. Endast länsstyrelsen har yttrat sig och har därvid anført att den inte har något ytterligare att tillägga utöver det som anfördes i yttrande till Ei.

DOMSKÄL

Ei har konstaterat att den av Vattenfall upprättade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Domstolen instämmer i denna uppfattning och bedömer dessutom att Vattenfall i alla relevanta avseenden och i tillräcklig utsträckning har beskrivit hur ledningen och underhållet av den uppfyller miljöbalkens krav på hänsyn till berörda intressen. Vattenfall har genom miljökonsekvensbeskrivningen och övriga uppgifter som lämnats i ärendet visat att kraven i 2 kap. miljöbalken är uppfyllda. Några andra hinder mot meddelande av nätkoncession har inte framkommit. Nätkoncession bör därför kunna meddelas i enlighet med ansökan, under förutsättning att den förenas med de villkor som behövs. Det är inte lämpligt att domstolen som första instans prövar frågan om

villkor för koncessionen. Ärendet bör därför återförvisas till Ei för fortsatt handläggning i enlighet med det ovan sagda. Ei:s beslut om avslag ska därvid undanröjas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 23 november 2016. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Annika Billstein Andersson. Föredragande har varit beredningsjuristen Jonas Gunnarsson.